1.3.2021

Kunta- ja aluehallinto-osasto

Nuorten syrjäytymisen ehkäisytyöhön liittyvä strateginen näkökulma ja rahavirtojen seuranta

Johdanto

Nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palvelurakenne, rahavirrat sekä seurannan haasteet –raportissa arvioidaan kuntien nuorten palvelujärjestelmän toimivuutta ja palveluiden vaikuttavuutta. Tutkimuksessa tarkastelun kohteena ovat olleet tehtävään liittyvät suorat ja epäsuorat rahavirrat sekä palvelutuotannon vaikuttavuuden lisäämisen keinot. Tutkimuksessa asiaa on tarkasteltu ilmiönä, ei vain yhden toimijan roolin kautta, jolloin siihen on tunnistettu toimijoiden ketjut yli organisaatiorajojen. Tutkimuksen aineisto pohjautuu taloustietojen osalta vuosien 2019 ja 2020 tietoihin, tutkimukseen sisältyy palveluiden tuottajien ja palveluiden käyttäjien haastatteluja otokseen liittyvissä kunnissa.

Tässä muistiossa keskitytään arvioimaan raportissa esitettyjen rahavirtojen seurantaan ja budjetointiin sekä strategiseen yhteistyöhön liittyviä teemoja ja niiden toteuttamiskelpoisuutta. Raportissa annetaan toimenpidesuosituksia, joista monet koskettavat itsehallinnollisia hyvinvointialueita. Hyvinvointialueiden organisaatiot ja toimintatavat ovat kuitenkin vasta rakennusvaiheessa. Tästä johtuen Nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palvelurakenne, rahavirrat sekä seurannan haasteet -raportissa esitettyjen suositusten toteuttamiskelpoisuuden arviointiin sisältyy epätarkkuuksia.

Vastuu sosiaali- ja terveyspalvelujen ja pelastustoimen tehtävien järjestämisestä siirtyy 1.1.2023 itsehallinnollisille hyvinvointialueille. Itsehallinnollisten hyvinvointialueiden organisaatio-, toimielin- ja palvelurakenteita valmistellaan vuoden 2022 aikana. Päätösvalta rakenteiden hyväksymisestä kuuluu hyvinvointialueiden aluevaltuustoille, jotka aloittavat toimintansa 1.3.2022. Hyvinvointialueiden toimielinten ja palvelualueiden keskinäiset vastuut ja tehtävärajat määritellään hyvinvointialueiden hallintosäännöissä, hyvinvointialuestrategiassa, palvelustrategioissa, palveluiden vuosisuunnitelmissa sekä muissa hyvinvointialueiden toimintaa ja palveluiden järjestämistä ohjaavissa dokumenteissa.

Raportissa tuodaan hyvin esille nuorten syrjäytymiseen liittyvät riskitekijät. Kuntien ja hyvinvointialueiden järjestämisvastuille liittyvistä palveluketjuista löytyy ilmiöön vaikuttavia tehtäviä toimialoja läpileikkaavasti. Syitä ilmiön kasvuun on tunnistettu sekä perhe- ja ihmissuhteissa, palvelujärjestelmästä että yhteiskunnallisista muutoksista. Tämä ilmiön moninaisuus selittää hyvin miksi siihen liittyvien rahavirtojen seuranta ja yhteistyön järjestäminen on haastavaa.

Nuorten syrjäytymisen ehkäisyn strateginen kehittäminen ilmiölähtöisesti

Hyvinvointialueiden valmistelun lähtökohtana on ollut sosiaali- ja terveyspalveluiden laadun, yhdenvertaisuuden, saavutettavuuden ja taloudellisen kestävyyden turvaaminen ja parantaminen. Sosiaali- ja

Valtiovarainministeriö
Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
PL 28, 00023 Valtioneuvosto

puh. 0295 16001 (vaihde)
valtiovarainministerio@vm.fi
www.vm.fi
Y-tunnus 0245439-9

Finansministeriet
Snellmansgatan 1 A, Helsingfors
PB 28, 00023 Statsrådet

tfn 0295 16001 (växel)
valtiovarainministerio@vm.fi
www.finansministeriet.fi
FO-nummer 0245439-9

terveyspalveluiden nykytilaa tiiviimpi yhteensovittaminen eli integraatio, sekä palveluiden tuottamisen tapojen kehittäminen ovat keinoja saavuttaa tavoitteet.

Hyvinvointialueiden strategisiin asiakirjoihin liittyen Nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palvelurakenne, rahavirrat sekä seurannan haasteet -raportissa suositellaan, että

> ”kun laaditaan tulevien hyvinvointialueiden strategisia asiakirjoja, huomioidaan erikseen yhdyspintojen johtamisen tärkeys ja kirjataan myös selkeät ja mitattavissa olevat tavoitteet, miten ehkäistään nuorten syrjäytymistä. Tavoitteet tulisi kirjata paitsi hyvinvointialuestrategiaan myös hyvinvointialueen palvelustrategiaan sekä sitä täydentävään lasten ja perheiden hyvinvointisuunnitelmaan. Nuorten syrjäytymistä ehkäisevä toiminta tulisi kirjata hyvinvointisuunnitelmaan omaksi osiokseen.”

Hyvinvointialueiden väliaikaiset valmistelutoimielimet ovat valmistelleet osaa edellä mainituista dokumenteista. Monet niistä saavat lopullisen muotonsa vasta myöhemmin hyvinvointialueen poliittisten päättäjien tai viranhaltijoiden johtaman valmistelun tuloksena. Vaikka asiakirjoihin on olemassa kansallisia mallipohjia, voivat hyvinvointialueet tehdä asiakirjoihin tarpeellisina pitämiään muutoksia.

Nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palvelurakenne, rahavirrat sekä seurannan haasteet -raportissa nuorten vaikuttamismahdollisuudet jäävät varsin pieneen rooliin. On kuitenkin tärkeää, että palveluiden asiakkaille, esimerkiksi syrjäytymisvaarassa oleville nuorille, järjestetään monipuolisesti erilaisia tapoja kertoa mielipiteensä ja vaikuttaa saamiinsa palveluihin. Kohderyhmien osallistuminen palveluiden kehittämiseen myös mahdollistaa palveluiden tietopohjan ja laadun parantamisen. Laki hyvinvointialueesta (611/2021) velvoittaa hyvinvointialueita perustamaan nuorisovaltuuston ja tarjoamaan asukkaille ja palvelujen käyttäjille monipuolisia ja vaikuttavia osallistumisen mahdollisuuksia. Samat velvoitteet on kirjattu kuntalakiin (410/2015). Monet heikommassa asemassa olevat nuoret kuitenkin tarvitsevat erityistä tukea osallistumiselleen, eikä heidän äänensä välttämättä tule kuuluviin laajalle yleisölle suunnatuissa kyselyissä tai nuorten vaikuttajaryhmissä. Tämä on hyvä huomioida hyvinvointialueiden ja kuntien osallistamisrakenteiden suunnittelussa ja toteutuksessa.

Koko yhteiskunnan tasolla on tärkeää, että eri hallinnonalojen ja sektoreiden toimijat pystyvät toteuttamaan omia nuoriin kohdistuvia perustehtäviään ammattimaisesti, tehokkaasti ja tuloksellisesti niin, että palvelut vastaavat nuorten tarpeita ja että nuorilla on myös itse mahdollisuuksia vaikuttaa näiden palveluiden sisältöihin. Lisäksi tärkeää on, että itsehallinnolliset hyvinvointialueet ja kunnat ja valtio jakavat asukkaiden palvelutarpeen kannalta relevanttia tietoa ajantasaisesti ja asukkaan etua edistäen. Hyvinvointialueilta saadut viestit kertovat, että hyvinvointialueiden organisaatio- ja palvelurakenteiden valmistelun tavoitteiksi on asetettu palvelujen yhteensovittaminen ja asiakkaiden monialaisten palvelujen kehittäminen. Toteutuessaan palveluiden integraatio, tehokas johtaminen, henkilöstön ammattitaidon ylläpito ja lisääminen sekä eri toimijoiden välinen tiedonjako auttavat syrjäytyneitä tai syrjäytymisvaarassa olevia nuoria nykyistä tehokkaammin. On kuitenkin tärkeä huomata, että itsehallinnollisten hyvinvointialueiden ja kuntien tavat järjestää syrjäytymistä ehkäisevät palvelut voivat vaihdella merkittävästikin.

Nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn liittyvä yhteistyö

Nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palvelurakenne, rahavirrat sekä seurannan haasteet -raportti suosittelee monialaisen työn ja palveluntuotannon lisäämistä. Palveluntuotantoon esitetään allianssimallia, jossa nuoriin

kohdistettuja rahavirtoja ohjattaisiin ja budjetointirakennetta kehitettäisiin ja hallinnoitaisiin yhdessä allianssiin kuuluvien toimijoiden kesken. Hyvinvointialueet ovat kiinnittäneet valmistelutyössä erityistä huomiota yhtenäisen asukas- ja asiakaskokemusten rakentamiseen sekä palveluiden integraatioon. Monilla hyvinvointialueilla organisaatio- ja toimielinrakenteeksi ehdotetaan mallia, jossa hyvinvointialueen organisaatio ja toiminta jäsentyvät asukkaiden elämäntilanneperustaisesti. Hyvinvointialueilla toimisi moniammatillisia tiimejä/yksikköjä/palvelualueita, jotka keskittyisivät esimerkiksi lasten, nuorten, perheiden, työikäisten tai vanhusten palveluihin. Tavoitteena on, että yksittäiset asiakkaat saavat monialaisia palveluja nykyistä helpommin ja tehokkaammin, kun heidän asioitaan eri tavoilla hoitavat ammattilaiset tekevät tiiviimpää yhteistyötä keskenään. Organisoituminen ei vastaa raportissa esitettyä useiden eri toimijoiden allianssimallia, mutta sisältää potentiaalin asiakkaan saamien palveluiden paranemiseen ja nykyistä jouhevampaan tiedonkulkuun ammattilaisten välillä. Yhteistyön osalta tulee kuitenkin huomioida vahva yksilön henkilötietosuoja, joka osaltaan rajoittaa organisaatiorajat ylittävää palvelusuunnittelua yksilöä yleisemmälle tasolle.

Raportin suositusten mukaan nuorten syrjäytymisen ehkäisyn kehittäminen edellyttää tehokasta ja asiantuntevaa johtamista sekä hyvinvointialueen sisällä että hyvinvointialueiden, kuntien ja muiden sidosryhmien välillä. Hyvinvointialueuudistuksen toteutuminen vähentää sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämiseen jo vuosia liittynyttä epävarmuutta ja mahdollistaa pitkäjänteisen toiminnallisen kehittämisen ja johtamisen. Potentiaalisten hyötyjen toteutuminen kuitenkin edellyttää, että hyvinvointialue onnistuu rekrytoimaan asiantuntevat ja uudistamiskykyiset johtajat, jotka tekevät tiivistä yhteistyötä kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa.

On mahdollista, että uudistuksen myötä nuorten syrjäytymisen ehkäisyn toimintatavat eriytyvät, kun hyvinvointialueet ottavat käyttöön toisistaan poikkeavia toimintamalleja, vaihtelevia organisaatio- ja palvelurakenteita ja solmivat erilaisia yhteistyökumppanuuksia. Myös syrjäytymisen ehkäisyn painopisteet voivat vaihdella alueellisen tarpeen ja käytettävissä olevien resurssien perusteella. Allianssimallin lisäksi raportissa ehdotetaan allianssimallin ohella nuorille ”asiakasvastaavia”, jotka ottavat vastuulleen yksittäisten nuorten asiakkaiden palvelunohjauksen ja palvelukokonaisuuksien seurannan. Hyvinvointialueiden organisaatioissa on havaittavissa pyrkimys tällaisten mallien käyttöönottoon.

Raportissa todetaan, että haastateltujen kuntien edustajat kaipaavat ilmiöön liittyvälle työlle valtakunnantasoista omistajaa ja että, valtionhallinnossa tapahtuvan ohjauksen pirstaleisuus ilmiön ympärillä ei tue kuntia tällä hetkellä ilmiöön liittyvien hyvien käytäntöjen jakamista. Omistajuuden hallintaan tulisi valtionhallinnossa muodostaa toimivat rakenteet sekä tämän että muiden merkittävien ilmiöiden ympärille.

Hyvinvointialueiden palveluiden vaikuttavuuden ja kustannusvaikuttavuuden sekä rahoituksen riittävyyden arvioinnin ympärillä on aloitettu syksyllä 2021 uudenlainen osasto- ja ministeriörajat ylittävä ohjauksen yhteistyö. Työhön sisältyy vahvasti myös ohjauksen tietopohjan kehittäminen. Tätä mallia olisi hyvä soveltaa myös kuntien ohjaukseen huolimatta siitä, että kuntien ja hyvinvointialueiden rahoituksen seurannan lähtökohdat ovat erilaiset. Ajatus lisääntyvästä ohjauksesta linkittyy kuitenkin valitettavan usein lisärahoituksen vaatimuksiin, mutta raportissa esille tuleva ilmiön moninaisuus kertoo, että olemassa olevien resurssien uudelleen kohdistuksella (uusi tapa tehdä työtä) parhaimmillaan johtaa hyviin tuloksiin sekä toiminnallisesti että taloudellisesti. Uudenlainen ohjauksen malli voisikin tarjota sekä kunnille että hyvinvointialuille työkaluja paikallisen työn kehittämiseen.

Raportissa todetaan myös, että valtionhallinnon hankepohjainen rahavirtojen läpinäkyvyys on riittävällä tasolla ilmiön suhteen. Tämän kääntöpuolena on kuitenkin ilmiön rahoituksen hajautuminen substanssiministeriöille. Raportissa todetaan, että ministeriöiden rahoitukset ovat korvamerkittyjä ja tarveperusteisia, eikä yhteistyölle

ole velvoittavuutta. Tähän on hyvä kiinnittää huomiota ja muodostaa aiemmin mainitun ohjauksen ympärille yhteinen organisaatioriippumaton keskustelualusta kuntien ja hyvinvointialueiden palveluiden ohjaukselle.

Kuntien ja hyvinvointialueiden ilmiölähtöinen budjetointi

Ilmiölähtöinen ja väestölähtöinen budjetointi ja talouden seuranta nostetaan raportissa kehittämiskohteeksi. Raportissa tunnistettiin myös ilmiöön liittyviä eriä kuntien valtionosuusrahoituksessa kuin myös hyvinvointialueiden valtionrahoituksessa. Mutta tutkimus otti hyvin huomioon näiden mallien idean yleiskatteisen rahoituksen laskennallisena kohdentamisena, eikä esittänyt näihin kehitysideoita.

Talouden rakenteet kunnassa ja hyvinvointialueilla perustuvat kunnan ja hyvinvointialueiden kirjanpitovelvollisuuteen, johon sovelletaan kuntalain lisäksi kirjanpitolakia. Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto antaa yleisohjeita ja lausuntoja silloin kun kuntalain ja kirjanpitolain säännökset poikkeavat toisistaan. Kuntien ja hyvinvointialueiden talouden suunnittelun lähtökohtana ovat pitkälti alueen väestön rakenteeseen ja määrään liittyvien muutosten suhde lakisääteisten tehtävien palvelurakenteeseen. Kuntien talouden suunnittelua ohjeistetaan Kuntaliiton antamassa suosituksessa, joka perustuu aiempaan JHS-suositukseen1 (suositus on tarkoitus päivittää) talousarvion ja -suunnitelman laatimisesta. Suositus ohjaa taloussuunnittelua tehtäväkokonaisuustasolle. Valtioneuvoston asetuksella kuitenkin säädetään valtiolle tehtävän taloussuunnitelmien raportointitasoksi kokonaistaloustaso. Kunnan ja hyvinvointialueiden taloussuunnittelun pilkkominen yksittäisen ilmiön ja sen muutokseen pyrkivien tehtävien näkökulmasta kirjanpidollisesti on raskas malli toteuttaa.

Mikäli nuoriin kohdistuvien määrärahojen seurantaa halutaan sisällyttää nykyistä voimakkaammin kuntien ja hyvinvointialueiden talousarviomenettelyyn, tulee arvioida sitä, onko asiassa mahdollista edetä kuntien ja hyvinvointialueiden vapaaehtoisuuden pohjalta, vai tuleeko kaikki kunnat velvoittaa nykyistä tarkempaan budjettiprosessiin. Mikäli tavoitteena on ulottaa uusi toimintatapa kaikkiin kuntiin ja hyvinvointialueille, tulee arvioida sitä, onko kyseessä uusi lakisääteinen tehtävä tai olemassa olevan tehtävän laajennus. Kunnille ja hyvinvointialueille voidaan antaa tehtäviä vain lailla ja toimenpiteet kompensoidaan nettomääräisesti muuttamalla valtionosuuksia ja tai vastaavaa kiinteää määrärahaa 100-prosenttisesti taikka poistamalla muita tehtäviä tai velvoitteita. Näin ollen valtion tulee kompensoida kunnille ja hyvinvointialueille täysimääräisesti uuden tai laajenevan lakisääteisen tehtävän kustannukset. On syytä muistaa, että itsehallinnon eräs keskeinen elementti on oikeus päättää itsenäisesti taloudestaan ja hallinnostaan.

Erityisesti kunnille osoitettavien uusien tehtävien ja velvoitteiden osalta on lisäksi huomioitava, että kuntien edellytykset ottaa vastaan uusia tehtäviä tai velvoitteita vaihtelevat voimakkaasti. Varsinkin pienemmissä kunnissa, joissa resurssit ovat lähtökohtaisesti pienemmät, uusien toimintatapojen käyttöönotto voi vaatia aikaa. Vastaavasti suuremmilla kunnilla on usein mahdollisuudet reagoida nopeasti uusin toimintatapoihin ja vaatimuksiin. Talousarviovalmistelun osalta on toisaalta huomioitava, että suuremmissa kunnissa prosessi on usein vaativampi kuin pienemmissä kunnissa johtuen kunnan toimialojen ja tehtävien laajuudesta. Lisäksi on huomioitava, että kuntien ja hyvinvointialueiden talousarviovalmistelu tapahtuu samanaikaisesti valtion talousarviovalmistelun kanssa, mikä erityisesti valtionosuuksien osalta vaikeuttaa kattavan vaikutusten sisällyttämistä kuntien talousarviovalmisteluun.

Raportissa esitetty allianssimalli tarjoaa myös nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn varteenotettavaa lähestymistapaa, joka mahdollistaisi taloussuunnittelun näkökulmasta kirjanpidollista eriyttämistä ketterämmän lähestymistavan ilmiöön liittyvien resurssitarpeiden arviointiin. Resursseja ei ole hyvä nähdä ainoastaan euroina, resurssit tulee tunnistaa myös osaamiseksi, asenteeksi ja uusiksi toimintamalleiksi, joita voidaan kehittää ilman, että ilmiöön ohjataan lisärahoitusta. Tämä kehittäminen linkittyy kuitenkin vahvasti aiemmin todettuun ja raportissa esille tuotuun omistajuuden ottamiseen.

Ilmiölähtöinen talouden seuranta ja automatisoitu raportointi

Kuntatalouden raportointia on uudistettu edeltävän kymmenen vuoden aikana voimakkaasti sekä teknisten raportointimallien että tietosisällön osalta. Vuoden 2021 alusta käynnistyi kuntatalouden automatisoidun raportoinnin toimintamalli, jonka tavoitteena on kuntataloustiedon entistä reaaliaikaisempi raportointi sekä tiedon yhteismitallistaminen. Uudistus linkittyy vahvasti myös lakiin Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019), joka astui voimaan 1.1.2020. Lain tavoitteena on toteuttaa hyvää hallintoa ja julkisuusperiaatetta sekä edistää julkishallinnon tietojen ja tietovarantojen digiturvallisuutta, yhteentoimivuutta, tiedon jakamista ja hyödyntämistä.

Tiedonhallintalain myötä valmisteltiin kuntien ja kuntayhtymien taloustietojen tuottamista ja raportointia koskeva lainsäädäntö (Kuntien taloustietolaki HE 60/2019), jossa kuntatalouden raportoinnin rakenne, sykli ja tietosisältöjen määrittelyyn liittyvistä tehtävistä lisättiin säännöksiä kuntalakiin sekä uuden raportointimallin toimijoiden osalta mm. Valtiokonttorista annettuun lakiin ja tilastolakiin. Kuntalain säännökset velvoittavat kuntia ja kuntayhtymiä taloustietojen tuottamiseen ja raportointiin yhdenmukaisessa ja vertailtavassa muodossa. Säännöllisesti kerättävistä tietosisällöistä päättävät laissa säädetyn toimivaltansa mukaisesti kunkin hallinnonalan viranomaiset yhteistyössä työnsä aloittaneessa tiedonhallintalain mukaisessa yhden tietoalueen yhteistyöryhmässä, jonka vetovastuu on valtiovarainministeriöllä. Vastaavat säännökset on sisällytetty hyvinvointialuelakiin.

Automatisoidun raportoinnin lähtökohtana on, että malliin liitettävän tiedon tulee perustua laissa säädettyyn tietotarpeeseen. Tällä hetkellä nuorten syrjäytymisen ehkäisyn edellyttämälle taloustietotasolle ei ole olemassa edellä mainittua perustetta. Kunta- ja hyvinvointialuetalouden raportoinnin lähtökohtana on myös pyrkiä mahdollisimman vähäiseen raportointirasitteeseen valtion tehtävien edellyttämien tietojen tuottamiseksi.

Taloustiedon pilkkominen toimialat ja organisaatiohierarkiat ylittävällä luokittelulla voi heikentää huomattavasti raportoinnin tiedon laatua säädettyjen käyttötarpeiden näkökulmasta, joita ovat kansantalouden tilinpidon raportointi, THL:n tietotuotannon ja arvioinnin tarpeet ohjauksen ja rahoituksen taustatiedoiksi sekä kuntien valtionosuus- että hyvinvointialueiden rahoituksen laskenta. Raportointi tapahtuu tilikauden aikana pääsääntöisesti kuntien ja hyvinvointialueiden kokonaistalouden näkökulmasta, joka ei erittele palvelukohtaista tietoa. Toteumatietoja tarkemmalla tasolla saadaan tilinpäätöksen yhteydessä palveluluokkakohtaisella raportoinnilla kerran vuodessa. Tuo tieto muodostaa myös valtionosuusjärjestelmään sekä hyvinvointialueiden rahoitukseen liittyvän kustannustenjaon tietopohjan.

Automatisoidun raportoinnin näkökulmasta tuleekin tunnistaa itsehallinnollisten toimijoiden lakisääteisten tehtävien organisoinnin ja seurannan vapaus suhteessa valtion omissa tehtävissään tarvitsemiin tietoihin. Näillä tehtävillä on yhdyspintoja mutta niiden tietotarpeet ja – sisällöt eivät silti ole päällekkäisiä. Kunta- ja hyvinvointialuetalouden johtamisen paikalliset tiedolla johtamisen tarpeet ovat merkittävä osa tuloksellista toiminnan suunnittelua ja tällaisen tiedon raportoimisvaade valtiolle integroituna automatisoituun raportointiin yhteismitallisesti voi aiheuttaa pahimmillaan kahdenkertaisen suunnittelu- ja raportointirasitteen raportoiville yksiköille.

Uuden palveluluokituksen taloustietojen tuotanto edellyttää jo nyt kunnissa paljon erillislaskentaa ja kustannusten laskennallista kohdentamista. Valtiolle tehtävän automatisoidun malliin sisällytettävän ilmiöpohjaisen raportoinnin tulisi olla myös rinnakkaista palveluluokituksen kanssa, jotta valtiolle säädettyjen tehtävien tietosisällöt eivät hajoa. Palveluluokitusta voidaan osin kehittää mutta paikallisen johtamisen

tietotarpeiseen eikä valtion ilmiöpohjaiseen seurantaan se ei ole vastaus. Liian raskas talouden seurantamalli ei myöskään tue sujuvien palveluketjujen muodostamista.

Valtion mahdollinen tietotarve nuorten syrjäytymisen ehkäisyn rahavirroista palvelisi pääosin informaatio-ohjauksen kehittämistä ja tämä tietotarve on mahdollista saavuttaa myös muilla kuin kirjanpidon tiedoista automatisoituun raportointiin integroitavalla raskasta kustannuslaskentaa ja laskennallista kohdentamista edellyttävillä keinoilla. Kyseiseen tehtävään liittyvää erillisraportointia voitaisiin kehittää esimerkiksi osana kuntien ja hyvinvointialueiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen organisaatiorajat ylittävää yhteistyötä ja siihen liittyvällä hyvinvointikertomuksella.

Automatisoitu raportointi tuleekin tunnistaa tietojen toimittamiseen liittyväksi malliksi ei suinkaan tietosisältöjen ja rahavirtojen automaattiseksi kohdentumiseksi palvelukohtaiseksi tiedoksi. Valtiokonttorille tehtävä automatisoitu raportointi ei siten tarjoa oikotietä ilmiökohtaiseen tietoon.

Ilmiöön vaikuttavien tekijöiden jäsentymättömyys on suuri ongelma nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn liittyvien yhteismitallisten ja luotettavien rahavirtojen seurannan muodostamiseksi. Vertailtavan taloustiedon tulee linkittyä vahvasti sitä kuvaavaan toimintaan, jolloin se tarjoaa sen hyödyn mitä siltä oletetaan saatavan ja sen avulla voitaisiin tehdä oikeita ja vaikuttavia päätöksiä. Myöskään pelkästään taloustietoja vertailemalla ei pystytä arvioimaan sitä, mitä palveluihin osoitettavalla rahoituksella saadaan aikaan, eli mikä on palvelujen tosiasiallinen laatu, saatavuus ja vaikuttavuus.

Oma ongelmansa talouden seurannassa on se, että kunnat eivät toteuta kaikkia nuoriin liittyviä palveluita itsenäisesti, vaan palvelut voidaan toteuttaa esimerkiksi kuntayhtymän puitteissa tai muilla kuntien välisellä yhteistyöllä. Esimerkiksi kuntayhtymien rahoitus voi perustua kuntien maksamiin tasasuuruiseen kuntalaskutukseen tai suoritusperusteiseen laskutukseen. Tämä rikkoo itsessään jo mahdollisuutta tuottaa kuntakohtaista yhteismitallista tietoa.

Myöskään hyvinvointialueiden palveluiden raportointivaatimukset asiakkaiden kotikunnan mukaan ei ole automatisoidun raportoinnin mallin tietotuotannon tarkoituksiin soveltuva näkökulma kahdesta syystä. Ensinnäkin automatisoidun raportoinnin tietotuotanto perustuu avoimeen tietoon ja yksittäisten kuntatasolle menevien taloustietojen avoin raportointi vaarantaa henkilötietosuojan erityisesti pienien kuntien palveluiden kohdalla, jolloin rahavirtojen taustalla voi hyvin todennäköisesti olla alle viiden hengen palveluiden rahavirtoja, jotka voivat mahdollistaa henkilöiden tunnistamisen. Tämä henkilötietosuoja ulottuu myös kuntien ja hyvinvointialueiden julkisiin budjetointi- ja talousseurantaprosesseihin. Toisena merkittävänä tekijä on tiedon puute nuorista syrjäytymiseen liittyvän palveluketjun asiakkaana viitaten aiemmin todettuun raportoinnissa esille tuotuun tietojärjestelmien ja kirjaamispuutteiden vuoksi.